

Introduktionsprogram

UPPFÖLJNING AV GYMNASIESKOLAN 2019

Denna publikation är ett utdrag ur Skolverkets rapport "Uppföljning av gymnasieskolan 2019". Rapporten publiceras årligen och finns i sin helhet i Skolverkets publikationsdatabas.

Förklaringar och definitioner av måtten i tabellerna finns i Skolverkets rapport "Uppföljning av gymnasieskolan 2019".

Publikationen finns att ladda ner som kostnadsfri PDF från Skolverkets webbplats: skolverket.se/publikationer

Grafisk produktion: AB Typoform
Omslagsbild: Getty Images

Skolverket, Stockholm 2019

Introduktionsprogram

Introduktionsprogrammen ska ge elever som inte är behöriga till ett nationellt program en individuellt anpassad utbildning, som tillgodoser elevernas olika utbildningsbehov och erbjuder tydliga utbildningsvägar. Inom Introduktionsprogrammen ska eleverna erbjudas utbildning som kan byggas på och leda till studier på nationellt program, annan utbildning eller arbetslivet.

Under 2018 har utbildning inom introduktionsprogrammen uppmärksammats i något större utsträckning än tidigare. Bland annat med anledning av förändringar i lag och förordning som påverkar programmets utformning och innehåll. Men också med anledning av uppdrag som Skolverket har och har haft som berör utbildningen. Såsom de nationellt sammanhållna yrkesutbildningarna,¹ introduktionsprogramsutvecklare,² statsbidrag för lärlingsliknande upplägg på introduktionsprogrammen³ och arbetet med att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända.⁴ Många undervisningsråd på myndigheten kommer i kontakt med verksamma inom de olika programmen. Under samråd, konferenser och workshops samt i andra former av referenstagande har en bild vuxit fram som på ett generellt plan kan beskriva hur programmen bedrivs idag och vilka utmaningar de har och står inför.

På introduktionsprogrammen läser cirka nästan 52 000 elever. Det är en liten minskning sedan tidigare år. Språkintröduktion är det program som minskat mest. Mottagandet till programmet har minskat i och med att det inte kommer nyanlända i samma utsträckning som tidigare år. Det är i stället så att fler elever från språkintröduktion övergår till andra introduktionsprogram, till nationella program eller till vuxenutbildningen.

Plan för utbildning

Huvudmän har haft svårt att leva upp till skollagens krav om att upprätta en plan för utbildning. Även om plan för utbildning har funnits så får den inte den inverkan på utbildningens utformning och kvalitet som den syftar till. Att det nu i skollagen skrivs in att planen ska innehålla uppgifter om utbildningens syfte, huvudsakliga innehåll samt längd kommer göra skillnad och har väckt uppmärksamhet. De ändringar som gjorts i skollagen och gymnasieförordningen gällande introduktionsprogrammen har Skolverket informerat om via webben, i konferensform och i samråd eller annan referensverksamhet. I det arbetet och genom de frågor som kommer in till Skolverkets upplysningstjänst kan vi konstatera att det är något myndigheten behöver fortsätta med även 2019.

Att huvudman har ansvar och möjlighet att utforma programmen efter lokala behov och analys av elevernas behov är en styrka med programmen. I myndighetens kontakt med huvudmän och skolenheter framkommer dock ofta en vädjan om stöd och hjälp i detta. När Skolverket informerar om de förändringar som skett och kommer att ske i lag och förordning får vi övervägande

1 Uppdrag om sammanhållna yrkesutbildningar i gymnasieskolan U2017/01930/GV

2 Regleringsbrev för budgetåret 2018 avseende Statens skolverk

3 Förordning (2011:947) om statsbidrag för gymnasial lärlingsutbildning och lärlingsliknande utbildning inom introduktionsprogram

4 Uppdrag att genomföra insatser för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända barn och elever och vid behov för barn och elever med annat modersmål än svenska U2018/00404/S

positiv respons; man vill ha stöd i styrningen. Den utmaning man ser som störst har att göra med dimensionering av platser för elever inom programinriktat val. Många skolchefer och rektorer har funderingar på hur de ska utforma programmet, sökbart eller inte samt hur de ska inrymma eleverna i de nationella program som idag, till platsantal, är fullsatta.

Särskola

Hemkommunen ansvarar för att elever från grundsärskolan erbjuds yrkesintroduktion och individuellt alternativ om de önskar det och om det inte med hänsyn till elevens bästa finns synnerliga skäl att inte göra det. I vilken omfattning det sker saknar myndigheten kunskap om men i mötet med olika huvudmän framkommer att det görs olika tolkningar på hur detta ska ske. Här ser myndigheten brister ur ett likvärdighetsperspektiv. Skolverket får också information om att elever i gymnasiesärskolan får möjlighet att läsa kurser inom ramen för yrkesintroduktion men har ingen statistik på hur många elever det berör.

Kommunernas aktivitetsansvar (KAA)

Den vanligaste åtgärden inom kommunernas aktivitetsansvar har varit att elever skrivs in på ett introduktionsprogram.⁵ Sedan 1 juli 2018 ska kommunerna inom ramen för det kommunala aktivitetsansvaret inte rapportera in ungdomar som är inskrivna på ett introduktionsprogram. De ungdomarna är redan i aktivitet. Det innebär att en stor grupp av ungdomarna som fram till första halvan av 2018 utgjort målgruppen för kommunernas aktivitetsansvar kommer att räknas bort. För introduktionsprogrammen kommer inte det att ha någon stor inverkan. Det har dock i olika sammanhang framförts att det är viktigt att upprätthålla samarbetet mellan KAA och introduktionsprogrammen för ungdomars möjlighet att återgå till studier och så småningom etablering på arbetsmarknaden.

Programråd för introduktionsprogrammen

Ett av förslagen som gymnasieutredningen⁶ lyfte fram men som inte återfanns i propositionen handlar om att inrätta ett nationellt utvecklingsråd för introduktionsprogrammen som ska stödja nationell samverkan med relevant expertis. I Skolverkets kontakt med huvudmän framkommer behov och önskemål från verksamma inom introduktionsprogrammen att få hjälp med styrning och utveckling av introduktionsprogrammen. Det yttrar sig bland annat i önskemål om att få ta del av goda exempel på hur man organiserat sin utbildning. Skolverket har på eget initiativ börjat planera för hur dessa behov skulle kunna mötas upp genom att inrätta ett programråd för introduktionsprogrammen likt de nationella programråden samt rådet för de högskoleförberedande program-

5 Skolverket Kommunernas aktivitetsansvar dnr. 2108:1861

6 En gymnasieutbildning för alla – åtgärder för att alla unga ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning SOU 2016:77

men. Ett sådant råd kan bli viktigt i myndighetens arbete när det gäller frågor som berör introduktionsprogrammen och utgör forum för insamlande av kunskap om förhållanden på introduktionsprogrammen och för programmens utveckling.

Under 2018 har också skolverkspersonal bildat en intern referensgrupp som består av undervisningsråd som arbetar med introduktionsprogrammen på myndighetens olika avdelningar. Avsikten är att samordna myndighetens arbete och sprida kunskap som vässar oss inom området.

Individuellt alternativ

Individuellt alternativ syftar till att eleverna ska gå vidare till yrkesintroduktion, annan fortsatt utbildning eller arbetsmarknaden. Programmets syfte är alltså brett. Även innehållet i programmet är mindre bestämt än för övriga introduktionsprogram. Eleverna kan läsa grundskoleämnena och hela eller delar av kurser i gymnasiegemensamma ämnen och karaktärsämnena. Även andra insatser som är gynnsamma för elevens kunskapsutveckling får ingå i utbildningen. Programmet ska utformas för den enskilde eleven.

Elever på programmet

Programmet har ökat något sedan 2011. Hösten 2018 var det 4 718 nybörjar-elever på programmet. Totalt är det under innevarande läsår 10 514 elever som läser på programmet. Majoriteten av eleverna är registrerade i år 1 på programmet.

Av de elever som påbörjade programmet 2015 är det 20 procent som har slutfört en gymnasieutbildning med examen eller studiebevis om minst 2 500 poäng fem år senare. Av dessa är det 15 procentenheter som har fullföljt med examen.

Tabell 136. Elever på introduktionsprogrammet individuellt alternativ.

	Läsår 2011/12	Läsår 2012/13	Läsår 2013/14	Läsår 2014/15	Läsår 2015/16	Läsår 2016/17	Läsår 2017/18	Läsår 2018/19
Sökande och nybörjare								
Antal nybörjarelever i år 1	3 160	3 404	3 452	3 446	3 538	3 789	4 416	4 717
Genomsnittligt meritvärde från grundskolan	71,3	73,9	78,3	79,2	83,8	80,7	79,3	75,9
Andel (%) elever i år 1...								
av hela elevkullen	4,2	4,7	4,6	4,4	4,3	4,1	4,8	5,0
på introduktionsprogram	23,5	25,7	24,1	22,1	19,0	14,3	17,8	21,8
Antal elever på programmet...								
varav antal elever i år 1	5 524	5 847	5 507	5 331	5 335	5 811	6 626	6 951
varav antal elever i år 2	-	1 775	1 707	1 852	1 759	1 939	2 178	2 301
varav antal elever i år 3	-	-	1 213	1 136	1 191	1 168	1 272	1 262
Totalt antal elever samtliga år	5 524	7 622	8 427	8 319	8 285	8 918	10 076	10 514
Fördelningar								
Andel (%) kvinnor	41,8	41,4	40,6	40	40	40,5	39,6	40,3
Andel (%) män	58,2	58,6	59,4	60	60	59,5	60,4	59,7
Andel (%) svensk bakgrund	69,3	67,6	67,1	64,1	63,6	61,1	59,1	58,4
Andel (%) utländsk bakgrund	30,7	32,4	32,9	35,9	36,4	38,9	40,9	41,6
Andel (%) offentlig huvudman	95,8	97,1	96,7	95,4	95,2	95,4	94,9	94,0
Andel (%) enskild huvudman	4,2	2,9	3,3	4,6	4,8	4,6	5,1	6,0
Andel (%) föräldrar med högst gymnasial utbildning	74,7	74,3	72	72	71,3	70,3	69,4	69,3
Andel (%) föräldrar med eftergymnasial utbildning	25,3	25,7	28	28	28,7	29,7	30,6	30,7
Uppgift saknas (antal)	406	631	756	835	639	1214	1813	1695

Programmets spridning i landet

Tabell 137. Individuellt alternativ, programmets spridning i landet, år 1.

	Läsår 2011/12	Läsår 2012/13	Läsår 2013/14	Läsår 2014/15	Läsår 2015/16	Läsår 2016/17	Läsår 2017/18	Läsår 2018/19
Antal skolkommuner där programmet finns i år 1	225	233	224	217	228	224	222	221
Antal skolenheter som har programmet i år 1	-	308	313	315	337	332	340	334
varav offentlig huvudman	-	292	295	294	316	307	312	304
varav enskild huvudman	-	16	18	21	21	25	28	30

Elevflöden i programmet

Tabell 138. Genomströmning för nybörjarelever på individuellt alternativ ht 2013, resultat efter fem års studier.

	Antal nybörjare ht 2013	Total andel (%) avgångselever	Andel (%) med examen	Andel (%) med studiebevis (ej examen)	Andel (%) kvar i gymnasieskolan hösten 2018
Gymnasieskolan totalt	99 713	79,9	72,0	7,9	0,7
Introduktionsprogram totalt	13 138	26,0	18,7	7,4	4,1
Individuellt alternativ	3 452	20,0	14,8	5,2	2,3
Kvinnor	1 409	17,5	13,0	4,5	2,8
Män	2 043	21,7	16,1	5,6	2,1
Svensk bakgrund	2 314	17,8	13,6	4,3	1,9
Utländsk bakgrund	1 130	24,5	17,4	7,1	3,2
Offentlig huvudman	3 337	20,1
Enskild huvudman	115	16,5
Föräldrarnas högsta utbildningsnivå					
– eftergymnasial	785	25,5	20,5	5,0	2,4
– gymnasial	2 429	17,0	12,1	4,9	2,2

Kvinnor och män på programmet

Av eleverna på programmet är det 40 procent kvinnor. Andelen har varit relativt stabil sedan 2011.

Av de elever som påbörjade studier på programmet 2013 var det 13 procent av kvinnorna som fem år senare erhöll en examen och 16 procent av männen.

Enskild och offentlig huvudman

Programmet finns på 334 skolenheter i 221 skolkommuner. Det är 9 procent av skolenheterna som har enskild huvudman och 6 procent av eleverna läser hos dessa. Andelen elever som läser hos enskild huvudman har fördubblats sedan 2012 och andelen fristående skolenheter likaså.

Av de elever som påbörjade studier på programmet 2013 var det 17 procent av eleverna hos enskild huvudman som fem år senare erhöll en examen eller ett studiebevis om minst 2 500 poäng och 20 procent av eleverna hos offentlig huvudman.

Svensk eller utländsk bakgrund

Det är 42 procent av eleverna på programmet som har utländsk bakgrund. Andelen har ökat sedan 2011. Det är en större andel av eleverna med utländsk bakgrund, 17 procent, som lämnar gymnasieskolan med examen fem år efter påbörjade studier på programmet än elever med svensk bakgrund, 14 procent.

Föräldrar med gymnasial eller eftergymnasial utbildning

Det är 31 procent av eleverna på programmet vars föräldrar har en eftergymnasial utbildning. Andelen har ökat sedan 2011 då den var 25 procent. Det är en större andel av eleverna vars föräldrar har en eftergymnasial utbildning, 21 procent, som lämnar gymnasieskolan med examen fem år efter påbörjade studier på programmet än elever vars föräldrar som högst har en gymnasial utbildning, 12 procent.

Kommentar om individuellt alternativ

Individuellt alternativ är det introduktionsprogram som tidigare inte haft ett enda ska-krav på vad programmet ska innehålla. Det har varit ett program med många möjligheter. Från och med 20 juli i år gäller att utbildningen ska innehålla hela eller delar av gymnasiekurser om eleven har förutsättningar för att läsa dessa. Fortfarande finns det stora möjligheter att utforma innehållet efter individens behov men det förtydligar också huvudmännens skyldigheter i vad eleven ska erbjudas. Skolverket får information om att elever som läser individuellt alternativ har en brokig skolbakgrund och har behov av extra anpassningar och särskilt stöd. Inom ramen för individuellt alternativ har många skolenheter utvecklat egna inriktningar som i sig är anpassade för specifika målgrupper såsom tex. grupper av elever med autismspektrumstörning eller grupper av elever med särskilda behov av andra specialpedagogiska insatser eller metoder. Skolverket uppfattar detta som att man svarar på ett målgruppsbehov men kan också se vissa problem. Som nämnts tidigare gör det att det blir svårt för personer utanför skolan att förstå dessa olikheter. Det finns också exempel på att detta skapat inlåsningseffekter som försvårar den individanpassning som programmet är tänkt att möjliggöra.

Preparandutbildning

Preparandutbildning syftar till att eleverna ska ha uppnått behörighet till ett nationellt program inom ett år, om inte huvudmannen finner synnerliga skäl att förlänga utbildningstiden. Programmet ska utformas för den enskilde eleven, som ska läsa de grundskoleämnena som eleven saknar för behörighet. Programmet får även innehålla andra grundskoleämnena som eleven inte har betyg i, kurser från nationella program och, i mindre omfattning, andra insatser som är gynnsamma för elevens kunskapsutveckling.

Elever på programmet

Hösten 2018 var det 1 446 nybörjarelever som påbörjade studier på programmet. Totalt är det under innevarande läsår 2 803 elever som läser på programmet.

Av de elever som påbörjade programmet 2013 är det 40 procent som har slutfört en gymnasieutbildning med examen eller studiebevis om minst 2 500 poäng fem år senare. Av dessa är det 27 procentenheter som har fullföljt med examen.

Tabell 139. Elever på introduktionsprogrammet preparandutbildning.

	Läsår 2011/12	Läsår 2012/13	Läsår 2013/14	Läsår 2014/15	Läsår 2015/16	Läsår 2016/17	Läsår 2017/18	Läsår 2018/19
Sökande och nybörjare								
Antal nybörjarelever i år 1	1 886	1 725	1 333	1 484	1 426	1 243	1 470	1 446
Genomsnittligt meritvärde från grundskolan	91,9	96,9	105,5	110,1	114,1	110,2	114,1	114,9
Andel (%) elever i år 1...								
av hela elevkullen	2,1	2,0	1,6	1,6	1,6	1,3	1,6	1,7
på introduktionsprogram	12,0	10,9	8,7	8,3	7,3	4,6	6,0	7,3
Antal elever på programmet...								
varav antal elever i år 1	2 834	2 470	1 981	1 996	2 039	1 872	2 231	2 336
varav antal elever i år 2	-	395	322	303	365	405	306	333
varav antal elever i år 3	-	-	130	106	125	148	177	134
Totalt antal elever samtliga år	2 834	2 865	2 433	2 405	2 529	2 425	2 714	2 803
Fördelningar								
Andel (%) kvinnor	46,4	48,1	47,2	45,9	48,4	43	38,7	38,6
Andel (%) män	53,6	51,9	52,8	54,1	51,6	57	61,3	61,4
Andel (%) svensk bakgrund	56,2	49,6	44,5	43,3	40,5	36,8	34,3	34,1
Andel (%) utländsk bakgrund	43,8	50,4	55,5	56,7	59,5	63,2	65,7	65,9
Andel (%) offentlig huvudman	93,7	88,1	85,1	83,4	80,7	81,9	82,3	81,9
Andel (%) enskild huvudman	6,3	11,9	14,9	16,6	19,3	18,1	17,7	18,1
Andel (%) föräldrar med högst gymnasial utbildning	73,4	70,7	70,7	68,4	70,2	68,7	69,3	69,3
Andel (%) föräldrar med eftergymnasial utbildning	26,6	29,3	29,3	31,6	29,8	31,3	30,7	30,7
Uppgift saknas (antal)	245	276	323	277	264	472	721	772

Programmets spridning i landet

Tabell 140. Preparandutbildning, programmets spridning i landet, år 1.

	Läsår 2011/12	Läsår 2012/13	Läsår 2013/14	Läsår 2014/15	Läsår 2015/16	Läsår 2016/17	Läsår 2017/18	Läsår 2018/19
Antal skolkommuner där programmet finns i år 1	167	179	174	166	157	156	158	150
Antal skolenheter som har programmet i år 1	-	256	271	274	269	260	272	249
varav offentlig huvudman	-	216	225	222	214	202	213	192
varav enskild huvudman	-	40	46	52	55	58	59	57

Elevflöden i programmet

Tabell 141. Genomströmning för nybörjarelever på preparandutbildning ht 2013, resultat efter fem års studier.

	Antal nybörjare ht 2013	Total andel (%) avgångselever	Andel (%) med examen	Andel (%) med studiebevis (ej examen)	Andel (%) kvar i gymnasieskolan hösten 2018
Gymnasieskolan totalt	99 713	79,9	72,0	7,9	0,7
Introduktionsprogram totalt	13 138	26,0	18,7	7,4	4,1
Preparandutbildning	1 333	39,8	27,3	12,5	1,7
Kvinnor	653	39,1	25,7	13,3	1,2
Män	680	40,6	28,8	11,8	2,2
Svensk bakgrund	705	32,3	24,5	7,8	2,1
Utländsk bakgrund	628	48,2	30,4	17,8	1,3
Offentlig huvudman	1 166	39,4	27,2	12,2	..
Enskild huvudman	167	43,1	28,1	15,0	..
Föräldrarnas högsta utbildningsnivå					
– eftergymnasial	347	40,1	28,5	11,5	1,7
– gymnasial	880	37,8	25,5	12,4	1,7

Kvinnor och män på programmet

Av eleverna på programmet är det 39 procent kvinnor. Andelen har minskat sedan 2011.

Av de elever som påbörjade studier på programmet 2013 var det 26 procent av kvinnorna som fem år senare erhöll en examen och 29 procent av männen.

Enskild och offentlig huvudman

Programmet finns på 249 skolenheter i 150 skolkommuner. Det är 23 procent av skolenheterna som har enskild huvudman och 18 procent av eleverna läser hos dessa. Andelen elever som läser hos enskild huvudman har ökat mellan 2011 och 2015 för att sedan stagnera medan andelen fristående skolenheter har ökat.

Av de elever som påbörjade studier på programmet 2013 var det 28 procent av eleverna hos enskild huvudman som fem år senare erhöll en examen och 27 procent av eleverna hos offentlig huvudman.

Svensk eller utländsk bakgrund

Det är 66 procent av eleverna på programmet som har utländsk bakgrund. Andelen har ökat sedan 2011 då den var 44 procent. Det är en större andel av eleverna med utländsk bakgrund, 30 procent, som lämnar gymnasieskolan med examen fem år efter påbörjade studier på programmet än elever med svensk bakgrund, 25 procent.

Föräldrar med gymnasial eller eftergymnasial utbildning

Det är 31 procent av eleverna på programmet vars föräldrar har en eftergymnasial utbildning. Andelen har ökat något sedan 2011 då den var 27 procent. Det är en större andel av eleverna vars föräldrar har en eftergymnasial utbildning, 29 procent, som lämnar gymnasieskolan med examen fem år efter påbörjade studier på programmet än elever vars föräldrar som högst har en gymnasial utbildning, 26 procent.

Kommentar om preparandutbildning

Eftersom att utbildning inom preparandutbildningen upphör från 1 juli i år har många kommuner och huvudmän redan nu börjat arbetet med att avveckla programmet. De elever som önskar läsa högskoleförberedande program och har behörighet till programinriktat val kommer att ha möjlighet att läsa där i den mån plats finns. Andra elever kommer att ha möjlighet att läsa in sin behörighet inom ramen för yrkesintroduktion eller individuellt alternativ, beroende på vilket mål eleven har.

Programinriktat individuellt val

Programinriktat individuellt val syftar till att elever som inte är behöriga ska uppnå behörighet till ett visst yrkesprogram. Eleverna ska läsa de grundskolekurser som de saknar för behörighet till programmet, och avsikten är att de så snart som möjligt ska kunna antas till det programmet. Förutom grundskolekurser ska utbildningen också innehålla kurser som ingår i ett nationellt yrkesprogram och apl. Programmet ska utformas för grupper av elever och är sökbart. Programmet har behörighetskrav.⁷

Elever på programmet

Andelen elever som läser på programmet har varit förhållandevis konstant med variation mellan 2,4 procent och 3 procent av elevkullen. Hösten 2018 var det 2 546 nybörjarelever som påbörjade studier på programmet. Totalt är det under innevarande läsår 7 170 elever som läser på programmet.

Av de elever som påbörjade programmet 2013 är det 50 procent som har slutfört programmet med examen eller studiebevis om minst 2 500 poäng fem år senare. Av dessa är det 34 procentenheter som har fullföljt med examen.

7 Behörighetskraven är följande, enligt 17 kap. 10§ skollagen (2010:800). Godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk, eller godkända betyg i engelska eller matematik samt i minst fyra andra ämnen, eller godkända betyg i engelska och matematik samt i minst tre andra ämnen.

Tabell 142. Elever på introduktionsprogrammet programinriktat individuellt val.

	Läsår 2011/12	Läsår 2012/13	Läsår 2013/14	Läsår 2014/15	Läsår 2015/16	Läsår 2016/17	Läsår 2017/18	Läsår 2018/19
Sökande och nybörjare								
Antal nybörjarelever i år 1	2 079	2 242	1 929	2 144	2 452	2 153	2 544	2 546
Genomsnittligt meritvärde från grundskolan	116,1	118,8	120,7	122,1	124,2	126,1	129,2	129,9
Andel (%) elever i år 1...								
av hela elevkullen	2,4	2,7	2,5	2,7	3,0	2,4	2,7	3,0
på introduktionsprogram	13,3	14,8	13,5	13,7	13,1	8,3	10,2	12,9
Antal elever på programmet...								
varav antal elever i år 1	3 141	3 353	3 071	3 304	3 680	3 368	3 822	4 125
varav antal elever i år 2	-	1 735	1 744	1 730	1 820	1 882	1 814	1 898
varav antal elever i år 3	-	-	1 022	1 209	1 080	1 107	1 117	1 147
Totalt antal elever samtliga år	3 141	5 088	5 837	6 243	6 580	6 357	6 753	7 170
Fördelningar								
Andel (%) kvinnor	50	50,1	49,7	47,6	46,9	47,3	45,7	42,6
Andel (%) män	50	49,9	50,3	52,4	53,1	52,7	54,3	57,4
Andel (%) svensk bakgrund	66,2	63,8	59,4	58,3	57,4	54,5	54,4	48,5
Andel (%) utländsk bakgrund	33,8	36,2	40,6	41,7	42,6	45,5	45,6	51,5
Andel (%) offentlig huvudman	77,7	76,9	77,4	73,5	71,8	69,2	69,5	64,3
Andel (%) enskild huvudman	22,3	23,1	22,6	26,5	28,2	30,8	30,5	35,7
Andel (%) föräldrar med högst gymnasial utbildning	79,2	78,7	78,1	78,5	79	78,6	77,1	76,0
Andel (%) föräldrar med eftergymnasial utbildning	20,8	21,3	21,9	21,5	21	21,4	22,9	24,0
Uppgift saknas (antal)	140	257	355	451	462	512	736	1306

Programmets spridning i landet

Tabell 143. Programinriktat individuellt val, programmets spridning i landet, år 1.

	Läsår 2011/12	Läsår 2012/13	Läsår 2013/14	Läsår 2014/15	Läsår 2015/16	Läsår 2016/17	Läsår 2017/18	Läsår 2018/19
Antal skolkommuner där programmet finns i år 1	169	168	171	179	183	181	176	170
Antal skolenheter som har programmet i år 1	-	380	443	467	506	490	477	493
varav offentlig huvudman	-	267	341	358	388	365	354	360
varav enskild huvudman	-	113	102	109	118	125	123	133

Elevflöden i programmet

Tabell 144. Genomströmning för nybörjarelever på programinriktat individuellt val ht 2013, resultat efter fem års studier.

	Antal nybörjare ht 2013	Total andel (%) avgångselever	Andel (%) med examen	Andel (%) med studiebevis (ej examen)	Andel (%) kvar i gymnasieskolan hösten 2018
Gymnasieskolan totalt	99 713	79,9	72,0	7,9	0,7
Introduktionsprogram totalt	13 138	26,0	18,7	7,4	4,1
Programinriktat individuellt val	1 929	49,8	33,6	16,1	0,5
Kvinnor	986	50,1	33,2	16,9	..
Män	943	49,4	34,1	15,3	..
Svensk bakgrund	1 338	51,3	35,9	15,5	..
Utländsk bakgrund	590	46,3	28,6	17,6	..
Offentlig huvudman	1 470	49,7	33,0	16,7	..
Enskild huvudman	459	50,1	35,7	14,4	..
Föräldrarnas högsta utbildningsnivå					
– eftergymnasial	423	55,1	38,3	16,8	..
– gymnasial	1 439	48,7	32,9	15,8	..

Kvinnor och män på programmet

Av eleverna på programmet är det 43 procent kvinnor. Andelen har minskat sedan 2011.

Av de elever som påbörjade studier på programmet 2013 var det 33 procent av kvinnorna som fem år senare erhöll en examen och 34 procent av männen.

Enskild och offentlig huvudman

Programmet finns på 493 skolenheter i 170 skolkommuner. Det är 27 procent av skolenheterna som har enskild huvudman och 36 procent av eleverna läser hos dessa. Andelen elever som läser hos enskild huvudman har ökat sedan 2011 medan andelen fristående skolenheter initialt minskade men har ökat sedan 2013.

Av de elever som påbörjade studier på programmet 2013 var det 36 procent av eleverna hos enskild huvudman som fem år senare erhöll en examen och 33 procent av eleverna hos offentlig huvudman.

Svensk eller utländsk bakgrund

Det är 52 procent av eleverna på programmet som har utländsk bakgrund. Andelen har ökat sedan 2011. Det är en större andel av eleverna med svensk bakgrund, 36 procent, som lämnar gymnasieskolan med examen fem år efter påbörjade studier på programmet än elever med utländsk bakgrund, 29 procent.

Föräldrar med gymnasial eller eftergymnasial utbildning

Det är 24 procent av eleverna på programmet vars föräldrar har en eftergymnasial utbildning. Andelen har ökat sedan 2011 då den var 21 procent. Det är en större andel av eleverna vars föräldrar har en eftergymnasial utbildning, 38 procent, som lämnar gymnasieskolan med examen fem år efter påbörjade studier på programmet än elever vars föräldrar som högst har en gymnasial utbildning, 33 procent.

Kommentar om programinriktat individuellt val

I och med att programmet ändrar namn och till viss del syfte från 1 juli i år har Skolverket fått in många frågor och synpunkter. Idag är programmet valbart för kommunen att erbjuda och myndigheten ser att programmet erbjuds mot de yrkesprogram där det idag finns utrymme och "lediga platser". Att det nu blir ett program som riktas mot både yrkesprogram och högskoleförberedande program samt att kommunen är skyldig att erbjuda det har skapat viss oro. Man lyfter att det kommer att bli svårt att dimensionera platser och resurser. Det finns också tankar om den utmaning en del elever står inför då de förväntas bli behöriga till nationellt program inom ett år när de kan ha många ämnen att läsa in. Andra har återkopplat att de ser stora möjligheter för eleverna och att det kommer att kunna höja motivationen.

Språkintröduktion

Språkintröduktion avser att ge ungdomar som nyligen anlánt till Sverige, och som inte är behöriga till ett nationellt program, en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket. Detta för att möjliggöra för dem att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning.

Elever på programmet

Hösten 2018 var det 22 881 elever registrerade på programmet. Av dessa är majoriteten registrerade i år 1. Programmet ökade kraftigt i antalet elever läsåret 2016/17 då det var 35 863 elever registrerade på programmet och har sedan dess minskat.

Av de elever som påbörjade programmet 2013 är det 19 procent som har slutfört programmet med examen eller studiebevis om minst 2 500 poäng fem år senare. Av dessa är det 14 procentenheter som har fullföljt med examen.

Tabell 145. Elever på introduktionsprogrammet språkintröduktion.

	Läsår 2011/12	Läsår 2012/13	Läsår 2013/14	Läsår 2014/15	Läsår 2015/16	Läsår 2016/17	Läsår 2017/18	Läsår 2018/19
Sökande och nybörjare								
Genomsnittligt meritvärde från grundskolan	48,2	52,4	58,5	52,2	57,1	54,0	55,3	58,1
Andel (%) elever i år 1...								
av hela elevkullen	5,7	6,1	7,6	8,4	10,9	18,4	14,5	9,8
på introduktionsprogram	32,2	33,8	39,9	42,1	48,1	63,4	54,3	42,9
Antal elever på programmet...								
varav antal elever i år 1	7 586	7 676	9 117	10 139	13 494	25 738	20 248	13 689
varav antal elever i år 2	-	2 195	2 279	2 899	3 964	8 403	7 712	5 005
varav antal elever i år 3	-	-	697	928	1 236	1 722	4 225	4 187
Totalt antal elever samtliga år	7 586	9 871	12 093	13 966	18 694	35 863	32 185	22 881
Fördelningar								
Andel (%) kvinnor	39,3	36,1	37,2	36,1	32,7	21,4	23,1	27,9
Andel (%) män	60,7	63,9	62,8	63,9	67,3	78,6	76,9	72,1
Andel (%) svensk bakgrund	-	-	-	0,3	0,2	0,4	0,1	0,2
Andel (%) utländsk bakgrund	-	-	-	99,7	99,8	99,6	99,9	99,8
Uppgift saknas bakgrund (antal)				3 405	6 183	21 871	14 751	7 196
Andel (%) offentlig huvudman	99,1	98,6	98,7	98,1	98,2	95,8	93,7	92,9
Andel (%) enskild huvudman	0,9	1,4	1,3	1,9	1,8	4,2	6,3	7,1
Andel (%) föräldrar med högst gymnasial utbildning	69,8	72,7	77,3	78,4	76,6	75,2	73,7	75,1
Andel (%) föräldrar med eftergymnasial utbildning	30,2	27,3	22,7	21,6	23,4	24,8	26,3	24,9
Uppgift saknas föräldrars utbildning (antal)	4 489	6 294	7 597	8 689	5 951	29 143	24 908	15 770

Programmets spridning i landet

Tabell 146. Språkintröduktion, programmets spridning i landet, år 1.

	Läsår 2011/12	Läsår 2012/13	Läsår 2013/14	Läsår 2014/15	Läsår 2015/16	Läsår 2016/17	Läsår 2017/18	Läsår 2018/19
Antal skolkommuner där programmet finns i år 1	197	219	224	227	229	246	241	239
Antal skolenheter som har programmet i år 1	-	280	274	304	309	411	412	391
varav offentlig huvudman	-	271	265	291	297	357	355	340
varav enskild huvudman	-	9	9	13	12	54	57	51

Elevflöden i programmet

Tabell 147. Genomströmning för nybörjarelever på språkintröduktion ht 2013, resultat efter fem års studier.

	Antal nybörjare ht 2013	Total andel (%) avgångselever	Andel (%) med examen	Andel (%) med studiebevis (ej examen)	Andel (%) kvar i gymnasieskolan hösten 2018
Gymnasieskolan totalt	99 713	79,9	72,0	7,9	0,7
Introduktionsprogram totalt	13 138	26,0	18,7	7,4	4,1
Språkintröduktion	4 683	18,5	14,3	4,2	8,7
Kvinnor	1 953	17,2	13,4	3,7	9,3
Män	2 730	19,5	14,9	4,5	8,4
Svensk bakgrund	27	29,6	0,0
Utländsk bakgrund	4 560	18,4	8,9
Offentlig huvudman	4 617	18,5	14,3	4,2	..
Enskild huvudman	66	19,7	12,1	7,6	..
Föräldrarnas högsta utbildningsnivå					
– eftergymnasial	398	31,7	23,6	8,0	10,3
– gymnasial	1 627	16,3	12,6	3,7	10,0

Kvinnor och män på programmet

Av eleverna på programmet är det 28 procent kvinnor. Andelen minskade mellan 2011 och 2016 för att sedan öka igen.

Av de elever som påbörjade studier på programmet 2013 var det 13 procent av kvinnorna som fem år senare erhöll en examen och 15 procent av männen.

Enskild och offentlig huvudman

Programmet finns på 391 skolenheter i 239 skolkommuner. Det är 13 procent av skolenheterna som har enskild huvudman och 7 procent av eleverna läser hos dessa. Andelen elever som läser hos enskild huvudman har ökat sedan 2011 i likhet med andelen fristående skolenheter.

Av de elever som påbörjade studier på programmet 2013 var det 12 procent av eleverna hos enskild huvudman som fem år senare erhöll en examen och 14 procent av eleverna hos offentlig huvudman.

Svensk eller utländsk bakgrund

Nästan samtliga av eleverna på programmet har utländsk bakgrund. Det är därför inte relevant att jämföra skillnader mellan elever med svensk och utländsk bakgrund.

Föräldrar med gymnasial eller eftergymnasial utbildning⁸

Det är 25 procent av eleverna på programmet vars föräldrar har en eftergymnasial utbildning. Andelen minskade mellan 2011 och 2014 för att sedan stiga igen. Som högst var den 2011 då den var 30 procent och som lägst, 2014 var den 22 procent. Det är en större andel av eleverna vars föräldrar har en eftergymnasial utbildning, 24 procent, som lämnar gymnasieskolan med examen fem år efter påbörjade studier på programmet än elever vars föräldrar som högst har en gymnasial utbildning, 13 procent.

Kommentar om språkintröduktion

Språkintröduktion är fortfarande det intröduktionsprogram som tar emot flest elever. Om fokus tidigare år har legat på hur man organiserar mottagandet och fyller utbildningen med ett relevant innehåll så har fokus nu landat på vad som händer efter språkintröduktion. Det är många nyanlända som nu gått språkintröduktion och behöver hjälp och vägledning i hur de ska ta sig vidare. Vi hör att det är en utmaning att hinna med detta i den utsträckning som behövs och efterfrågas. Det har också synliggjorts att det är stor variation i landet på vilka valmöjligheter elever från språkintröduktion har när de ska ta sig vidare. Elever som inte nått behörighet och som istället behöver få tillträde till andra intröduktionsprogram eller annan utbildning har därmed olika förutsättningar att ta sig vidare. Skolverkets uppföljning av övergångar från språkintröduktion visar att en stor andel elever från språkintröduktion så småningom övergår till vuxenutbildningen vilket också synliggör behovet av samarbete skolformerna

⁸ Eftersom det är många elever på programmet som saknar svenskt personnummer saknas även bakgrundsdata, främst föräldrarnas utbildningsbakgrund, för många elever.

emellan. Skolinspektionens tematiska kvalitetsgranskning⁹ om huvudmäns och skolors arbete för att ge nyanlända elever förutsättningar att gå vidare inom gymnasiet eller till vuxenutbildningen lyfter bland annat vikten av att se till att det finns centrala riktlinjer eller dylikt som säkerställer att relevant information överlämnas när elever går över från språkintröduktion till andra intröduktionsprogrammen, nationella program eller komvux. I kvalitetsgranskningen framkommer också behov av att utveckla arbetet med att säkerställa att studie- och yrkesvägledningen finns med i det systematiska kvalitetsarbetet och att det finns ett långsiktigt perspektiv för nyanlända elever.

På myndigheten har arbetet med intröduktionsprogramsutvecklare dragit igång och under hösten 2018 arbetade myndigheten med en pilotkommun med att bland annat utforma huvudmannens plan för utbildning. I workshopliknande träffar har Skolverket tillsammans med skolchef och rektorer arbetat med huvudmannens plan för utbildning, samt inledande och fortlöpande bedömning kopplat till den individuella studieplanen. Ett särskilt fokus har varit på just nyanlända. Detta med anledning av tidigare identifierade utmaningar för kvaliteten på utbildningen inom ramen för språkintröduktion men också med anledning av de nyanlända elevernas möjliga övergång till andra intröduktionsprogram.

Elevens individuella studieplan ska innehålla det eleven behöver för att nå sina mål med utbildningen. Den inledande och fortlöpande bedömningen som ska ligga till grund för upprättandet och innehållet i planen är central. Skolverket har i uppdrag att se över befintligt stödmaterial och utveckla kartläggningsstöd för bedömning av elevers tidigare kunskaper vid mottagandet till språkintröduktion.

9 Fortsatta utbildningsvägar efter språkintröduktion (2019)

Yrkesintroduktion

Yrkesintroduktion avser att ge elever en yrkesinriktad utbildning som underlättar för dem att etablera sig på arbetsmarknaden eller leder till studier på yrkesprogram. Yrkesintroduktion ska därmed huvudsakligen innehålla yrkesinriktad utbildning. Programmet får utformas för grupper av elever och är då sökbart, men kan även utformas för enskilda elever.

Elever på programmet

Programmet har kontinuerligt ökat i elevantal sedan 2011. Hösten 2018 var det 2 235 nybörjarelever som påbörjade studier på programmet. Totalt är det under innevarande läsår 8 462 elever som läser på programmet.

Av de elever som påbörjade programmet 2013 är det 21 procent som har slutfört programmet med examen eller studiebevis om minst 2 500 poäng fem år senare. Av dessa är det 15 procentenheter som har fullföljt med examen.

Tabell 148. Elever på introduktionsprogrammet yrkesintroduktion.

	Läsår 2011/12	Läsår 2012/13	Läsår 2013/14	Läsår 2014/15	Läsår 2015/16	Läsår 2016/17	Läsår 2017/18	Läsår 2018/19
Sökande och nybörjare								
Antal nybörjarelever i år 1	1 853	1 955	1 741	1 899	1 991	2 042	2 328	2 235
Genomsnittligt meritvärde från grundskolan	48,2	52,4	58,5	52,2	57,1	81,8	85,3	85,0
Andel (%) elever i år 1...								
av hela elevkullen	2,6	2,7	2,6	2,7	2,8	2,7	3,1	3,4
på introduktionsprogram	14,5	14,9	13,8	13,8	12,6	9,4	11,7	15,0
Antal elever på programmet...								
varav antal elever i år 1	3 405	3 384	3 146	3 326	3 530	3 825	4 363	4 795
varav antal elever i år 2	-	1 569	1 456	1 517	1 699	1 676	1 777	2 383
varav antal elever i år 3		-	995	1 157	1 273	1 124	1 229	1 284
Totalt antal elever samtliga år	3 405	4 953	5 597	6 000	6 502	6 625	7 369	8 462
Fördelningar								
Andel (%) kvinnor	34,2	34,1	35,4	35,5	34,7	33,9	30,9	27,8
Andel (%) män	65,8	65,9	64,6	64,5	65,3	66,1	69,1	72,2
Andel (%) svensk bakgrund	57,9	56,2	53,4	49,6	46,9	43,3	39,6	36,5
Andel (%) utländsk bakgrund	42,1	43,8	46,6	50,4	53,1	56,7	60,4	63,5
Andel (%) offentlig huvudman	88	81	80,5	75,3	71,3	68,3	68,6	70,1
Andel (%) enskild huvudman	12	19	19,5	24,7	28,7	31,7	31,4	29,9
Andel (%) föräldrar med högst gymnasial utbildning	81,8	80,3	79,6	80,3	79,7	79,6	78,6	77,9
Andel (%) föräldrar med eftergymnasial utbildning	18,2	19,7	20,4	19,7	20,3	20,4	21,4	22,1
Uppgift saknas (antal)	242	411	565	700	822	1058	1711	2952

Programmets spridning i landet

Tabell 149. Yrkesintroduktion, programmets spridning i landet, år 1.

	Läsår 2011/12	Läsår 2012/13	Läsår 2013/14	Läsår 2014/15	Läsår 2015/16	Läsår 2016/17	Läsår 2017/18	Läsår 2018/19
Antal skolkommuner där programmet finns i år 1	164	169	164	166	170	172	177	174
Antal skolenheter som har programmet i år 1	-	306	325	341	349	344	368	370
varav offentlig huvudman	-	239	248	255	260	251	280	272
varav enskild huvudman	-	67	77	86	89	93	88	98

Elevflöden i programmet

Tabell 150. Genomströmning för nybörjarelever på yrkesintroduktion ht 2013, resultat efter fem års studier.

	Antal nybörjare ht 2013	Total andel (%) avgångselever	Andel (%) med examen	Andel (%) med studiebevis (ej examen)	Andel (%) kvar i gymnasieskolan hösten 2018
Gymnasieskolan totalt	99 713	79,9	72,0	7,9	0,7
Introduktionsprogram totalt	13 138	26,0	18,7	7,4	4,1
Yrkesintroduktion	1 741	21,4	14,8	6,6	1,2
Kvinnor	610	18,9	13,0	5,9	1,3
Män	1 131	22,7	15,7	7,0	1,1
Svensk bakgrund	1 068	21,1	15,0	6,1	1,2
Utländsk bakgrund	668	22,0	14,5	7,5	1,2
Offentlig huvudman	1 410	20,2	13,8	6,4	..
Enskild huvudman	331	26,3	18,7	7,6	..
Föräldrarnas högsta utbildningsnivå					
– eftergymnasial	331	25,4	17,8	7,6	0,0
– gymnasial	1 350	20,7	14,2	6,5	1,5

Kvinnor och män på programmet

Av eleverna på programmet är det 28 procent kvinnor. Andelen har legat stabilt mellan 2011 och 2016 för att sedan minska.

Av de elever som påbörjade studier på programmet 2013 var det 13 procent av kvinnorna som fem år senare erhöll en examen och 16 procent av männen.

Enskild och offentlig huvudman

Programmet finns på 370 skolenheter i 174 skolkommuner. Det är 26 procent av skolenheterna som har enskild huvudman och 30 procent av eleverna läser hos dessa. Andelen elever som läser hos enskild huvudman har ökat sedan 2011 i likhet med andelen fristående skolenheter.

Av de elever som påbörjade studier på programmet 2013 var det 19 procent av eleverna hos enskild huvudman som fem år senare erhöll en examen och 14 procent av eleverna hos offentlig huvudman.

Svensk eller utländsk bakgrund

Det är 64 procent av eleverna på programmet som har utländsk bakgrund. Andelen har ökat sedan 2011. Det är 15 procent av eleverna med svensk bakgrund som lämnar gymnasieskolan med examen fem år efter påbörjade studier på programmet och 15 procent av eleverna med utländsk bakgrund.

Föräldrar med gymnasial eller eftergymnasial utbildning

Det är 22 procent av eleverna på programmet vars föräldrar har en eftergymnasial utbildning. Andelen har ökat sedan 2011 då den var 18 procent. Det är en större andel av eleverna vars föräldrar har en eftergymnasial utbildning, 18 procent, som lämnar gymnasieskolan med examen fem år efter påbörjade studier på programmet än elever vars föräldrar som högst har en gymnasial utbildning, 14 procent.

Kommentar om yrkesintroduktion

I implementeringsarbetet av de nationellt sammanhållna yrkesutbildningarna har myndigheten fått ta del av exempel på hur man utformat lokala varianter av yrkespaket. I samråd och i konferenser har huvudmän haft möjlighet att utbyta idéer och Skolverket har fått syn på hur det ser ut idag och vilka behov man har för att kunna planera för de nationella yrkespaketen. Det har också vuxit fram en bild av att man idag arbetar med yrkesutbildning på introduktionsprogrammen i stort. Det finns huvudmän som hittat egna vägar och valt att inom ramen för individuellt alternativ eller språkintrouktion lagt in yrkesspår. Detta visar på programmets möjligheter men också hur svårt det kan vara för elever och föräldrar samt personal som arbetar med överlämning till gymnasieskolans introduktionsprogram att förstå dess olikheter.

Statsbidrag för lärlingsliknande upplägg har sökts och beviljats för 1 290 elever på introduktionsprogrammen. Skolverket fick in många frågor inför ansökan och såg att det fanns ett stort intresse men också ett behov av att förtydliga vad som menas med tex arbetsplatsförlagt lärande och hur det skiljer sig från praktik. I de skolverksamheter där man är van att arbeta med lärlingsupplägg för elever och det finns en organisation för upplägget så har det inte varit så svårt men så ser det inte ut överallt.